

HERALDISK TIDSSKRIFT

1960 • BIND 1 • NR 2 • SIDE 72-75

KFUM-spejdernes divisionsvåbener
Af Gotfred Mortensen



SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

KFUM-Spejderne's Divisionsvåbener

Af Gotfred Mortensen.

ALLEREDE ved starten i 1910 anlagde KFUM-Spejderne i Danmark (KFUM-skauterna) røde tørklæder. Da korpset voksede og organiserede sig i flere divisioner, kom de røde tørklæder til at betegne 1. Division, idet 2. Division fik grønne og 3. Division lyseblå tørklæder. Traditionen med divisions-adskillelse ved hjælp af tørklædets farve fortsattes indtil den 2. verdenskrig, men under krigen gik den i opløsning, fordi det var umuligt for spejderdepotet at fremskaffe stof til de da eksisterende ca. 50 farver og farvekombinationer. Man besluttede derfor at gå tilbage til enhedstørklædet og lade divisions-præget være synligt på anden måde.

I England, Frankrig og andre lande er det almindeligt, at spejderkorpsets enheder bærer et heraldisk mærke; man bruger i reglen sådanne, som eksisterer i forvejen, i Frankrig f. eks. landets provinsvåbener. Det var efter disse fremmede forbilleder, at KFUM-Spejderne i Danmark efter nogen overvejelse bestemte sig til, at deres divisionsmærker skulle have heraldisk præg. I Danmark falder divisionernes territorier imidlertid normalt ikke sammen med områder, som i forvejen har et våben, og det var derfor nødvendigt med nye våbenkreationer.

Skjoldets form blev ens for alle divisionerne, men da de nye våbener helst skulle have en stedlig karakter, overlod man det i begyndelsen til divisionerne selv at bestemme, hvad de ville føre i deres våben. Dette viste

sig snart at være en dårlig løsning; der fremkom flere heraldiske uhyrligheder, og korpsets hovedbestyrelse vedtog derfor at nedsætte et Heraldisk Udvalg, som kom til at bestå af en korpsekskretær og to heraldisk kyndige medlemmer.

Bortset fra 3-4 divisionsvåbener, som allerede eksisterede, kom der først rigtig fart i mærkerne i 1949; siden er det gået slag i slag, således at vi i jubilæumsåret 1960 har våbener for alle korpsets 60 divisioner. Våbenerne er gengivet på farveplanchen mellem side 72 og 73, undtagen for Hvidovre Division, som først er kommet til i foråret 1960, se side 74.

En gennemgang af våbenerne viser, at flere af dem bygger på herreds-, by- og amtskommunevåbener, f. eks. ved at kombinere figurer herfra med andre figurer. Også slægtvåbener indgår i et par af divisionsvåbenerne, men langt de fleste er dog nydannelser, nogle mindre heldige, andre pletskud (må man vist have lov til at sige). Rækkefølgen på planchen er på tværs over alle tre sider: Storkøbenhavn, Sjælland, Bornholm, Fyn, Jylland, Færøerne, Grønland og Methodistkirkens Spejdere.

1. række, 1. side:

Amager Division har en jettflyver, der betegner Kastrup flyveplads, og en stjerne for hvert af de fire kirkesogne i divisionens område.

Ansgar D. har et viekors belagt med en fakkell og en bispestav til minde om Ansgars tro og tjeneste.



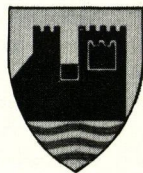
AMAGER DIV.



ANSGAR DIV.



BRØNSHØJ DIV.
GJØNGERNE



CENTRALFORENINGEN
BORG DIV.



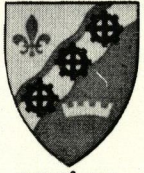
FREDERIKSBERG DIV.



GENTOFTE DIV.



HARESKOV DIV.



MØLLEÅ DIV.



NORDVEST DIV.



NØRREBRO DIV.



VALBY DIV.
ABSALONS DIV.



VESTERBRO DIV.
PAWNEE-PAHLI-STAMMEN



VESTVOLD DIV.



ØSTERBRO DIV.
ROLAND PHILLIPS DIV.



HEBEDO DIV.



NORDSJÆLLAND DIV.
HJØRTE DIV.



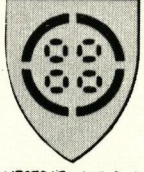
ODSHERRED DIV.



ROSKILDE DIV.
SCT. GEORGS DIV.



SYDSJÆLLAND DIV.



VESTSJÆLLAND DIV.
TRELLEBORG DIV.



ØSTSJÆLLAND DIV.
UGLE DIV.



LOLLAND-FALSTER DIV.



BORNHOLM DIV.
BURGUNDERNE



NORDFYN DIV.
RAVNE DIV.



1. ODENSE DIV.



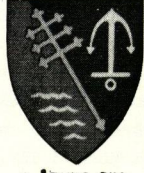
2. ODENSE DIV.



SYDFYN DIV.
ULVE DIV.



ÅLBORG DIV.



1. ÅRHUS DIV.
SCT. CLEMENS DIV.



2. ÅRHUS DIV.
MARSELISBORG DIV.



3. ÅRHUS DIV.
DRONN. MARGRETHE DIV.



4. ÅRHUS DIV.
FRIJSENBORG DIV.



DJURSLAND DIV.



GREJSDAL DIV.



HAN HERRED DIV.



KOLDINGHUS LEN DIV.



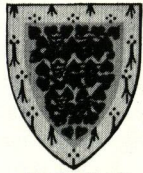
MIDTJYDSKE DIV.



RANDERS DIV.
NIELS EBBESENS DIV.



SKANDERBORG LEN D.



SYDJYDSKE DIV.
VALDEMAR SEJRS DIV.



SYDVESTJYDSKE DIV.



1. SDR. JYDSKE DIV.



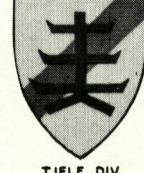
2. SDR. JYDSKE DIV.



3. SDR. JYDSKE DIV.
GULDHORN DIV.



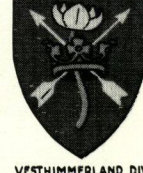
THY DIV.
TEUTONERNE



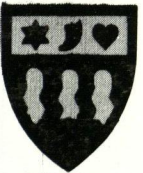
TJELE DIV.



VENDSYSSEL DIV.



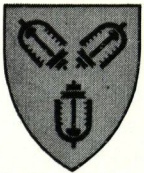
VESTHIMMERLAND DIV.
TREND DIV.



1. VESTJYDSKE DIV.
LUNDENÆS LEN DIV.



2. VESTJYDSKE DIV.
STORA DIV.



3. VESTJYDSKE DIV.
ULDJYDERNE



NORDHARDERNE



VESTLIMFJORD DIV.



ØSTHIMMERLAND DIV.



ØSTJYDSKE DIV.



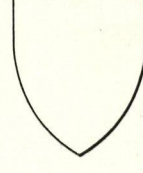
ØSTLIMFJORD DIV.



FÆRØERNE



GRØNLAND



M.S.

Brønshøj D., »Gjøgnerne«, bruger det klassiske gjøngemotiv med egegrenen og de to krydsede pallasker.

Borgdivisionen har en borg, der skulle genkendes som KFUM-borgen i København.

1. række, 2. side:

Frederiksberg D. fører en tidsel, et rent symbolsk motiv med indre relation til divisionen.

Gentofte D. genkendes som kommunens våben, dog med sol og træer afløst af en spejderlilje.

Hareskov D. er rent talende.

Mølleå D. har lånt Lyngby Sogns krone og tre vandmøllehjul, og har rettet strømmen ud.

1. række, 3. side:

Nordvestdivisionen er firdelt; hvert felt repræsenterer et kirkesogn i divisionens område: Kingo, Utterslev, Bispebjerg og Tagensbo. Sidstnævnte sogn ligger i »Lygtekvarteret«.

Nørrebro D. har formet sit våben over sit navn.

Valby D., »Absalons Division«, fører statuen af Absalon på Højbro i København.

Vesterbro D., »Pawnee-Pahli Stammen«, har Frihedsstøtten, et V og Pawnee'ernes hellige perle, som divisionen vandt sig i korpsets tidligste tid.

2. række, 1. side:

Vestvold D. har en bastion fra fæstningsterrænet.

Østerbro D. har taget en del af spejderpioneren Roland Philipps våben med forandret tingingering.

Hedebo D. har som mærke Herstedvesters (nu forsvundne) radiotårn.

Nordsjælland D., en spejderlilje og et hjortevie, efter et vie fundet i Viemose, i divisionens område.

2. række, 2. side:

Odsherred D. har St. Georgs kors belagt med en stjerne fra det gamle herredsvåben. Den spændte bue, faklen, og sværdet står for lærdom og vilje.

Roskilde D. har taget St. Georgs kamp med dragen.

Sydsjælland D. har taget krone og talende hammer fra Hammer Herreds gamle segl.

Vestsjælland D. fører grundplanen af vikingefæstningen Trelleborg, hvilken figur vist kan siges at være en heldig heraldisk nyskabelse.

2. række, 3. side:

Østsjælland D., »Ugledivisionen«, har selvsagt en ugle, og denne holder en snog i kløerne. Det var nemlig i divisionens område, at det første eksemplar af den sjældne æskulapsnøg blev fundet.

Lolland-Falster D. har »de Venders« lindorm; de ni pæle angiver divisionens ni grupper.

Bornholm D. fører amtskommunevåbenet uforandret.

Nordfyn D., »Ravnedivisionen«, har alle dage ført en sort ravn i guld.

3. række, 1. side:

Odense Distrikt omfattede oprindeligt kun én division og førte Odenses »lille« byvåben, liljen. Da distriktet blev delt i to divisioner, kendetegnede man disse ved forskelligfarvet bort.

Sydfyn D. hed tidligt også »Ulvedivisionen«, og herfra er ulven hentet.

Ålborg D. har taget Ålborgs våben og belagt det med en statue af Urban.

3. række, 2. side:

1. *Århus D.*, »St. Clemens' Division«, fører Clemens' attributter, ankeret og pavekorset.

Marselisborg D. kan kaldes talende;

det viser Marselisborg Slot. Det Heraldiske Udvalg har ingen indflydelse haft på dette våben.

3. *Århus D.*, »Dronning Margrethes Division«, har taget Kalmarunionens våben med, hvad vi troede var forandret tinging, men som vistnok er den rigtige. Sådan kan det gå!

Frijsenborg D. fører grevskabet Frijsenborgs våben, efter grevindens ønske med uforandret tinging.

3. række, 3. side:

Djursland D. er talende, idet *djur* i *Djursland* vistnok betyder: dyr = hjort.

Grejsdal D. har taget løvens kamp med lindormen fra bagsiden af den Store Jellingsten.

Han Herred D. har sin hane fra Øster Han Herreds gamle segl.

Koldinghus Len D. har et firdelt skjold med Slesvigs våben i 1. og »Jyllands våben« i 4. felt. I 2. og 3. felt Koldings byvåben til minde om, at Koldinghus engang blev kaldt Grænseborgen.

4. række, 1. side:

Midtjydske D. har tårnet fra Himmelbjerget.

Rønders D. fører Niels Ebbesens statue på en baggrund af Dannebrog.

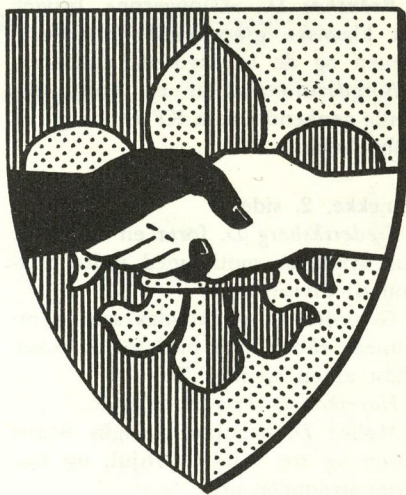
Skanderborg Len D. har med slægten Galens våben belagt med et sort sværd og sorte fodangler et godt symbol på Niels Ebbesens sejr og død.

Sydjydske D., »Valdemar Sejrs Division«, fører dennes våben med hermelinsbort.

4. række, 2. side:

Sydvestjydske D. har med tvivlsom ret opnået at få et talende våben, idet de har taget en sydvest.

1. og 2. *Sønderjydske D.*, landsdelens våben med forandret tinging, og én eller to liljer i en skjoldfod.



Våben for *Hvidovre Division*. »Broderskab« udtrykt ved et sort-hvidt håndtryk på baggrund af en spejderlilje. Divisionen er først oprettet i 1960, og våbenet kunne ikke nå med på farveplanchen.

3. *Sønderjydske D.*, »Guldhornsddivisionen«. Som de to andre sønderjydske divisioner, men med guldhornet fra Gallehus i skjoldfoden.

4. række, 3. side:

Thy D. fører »teutonernes gamle hjelmmerke, de sorte vinger« sammen med et vikingsværd.

Tjele D. har taget familien Skram på Tjele's 3-trinede stormstige, lagt på en blå skråbjælke, som symboliserer divisionens område ved Tjele Langsø.

Vendssyssel D. fører landsdelens »nationalblomst« gyvelen, som sit våben.

Trend D. vil med krone og pile minde om, at den kongelige jagtgård ligger i divisionens område.

5. række, 1. side:

Lundenæs Len D. fører figurer fra ikke mindre end tre herredssegel i sit

våben: Bølling Herreds stjerne, Nørre Horne Herreds horn, og Hing Herreds hjerte. De tre strømme er Storåens tre biløb i divisionens område.

2. *Vestjydske D.* har en springende laks, som repræsenterer Storåen.

3. *Vestjydske D.*, »Uldjyderne«, har tre tene i sit våben for at markere egnens gamle næringsvej, de mange spindrier.

Nordharderne; det gamle folkeslag harderne sagdes at være til at kende på deres særlige økser.

5. række, 2. side:

Vestlimfjord D. fører et vikingemotiv.

Østhimmerland D. har annekteret Kimbrertyren, et udmærket motiv, men ikke særligt præcist.

Østjydske D. fører Peder Skrams enhjørning belagt med en rød spejderlilje.

Østlimfjord D.: en opgående sol.

5. række, 3. side:

Færøerne D. har taget Færøernes nationaldyr, »tjaldur«, strandskaden, til våben.

Grønland D. fører Grønlands våben med forandret tinging.

Hvidovre D., se siden overfor.

M.S. står for »Methodistkirkens Spejdere«, der er tilsluttet KFUM-Spejderne. Det er det eneste mærke, som omfatter to divisioner og sam-

tidig hele landet. Korsene og kæden er methodisternes internationale mærke, hvorimod tingeren er valgt for tilfældet. *M.S.* er administrativt et selvstændigt korps, der til forskel fra broderkorpset bærer gule tørklæder.

Enkelte divisioner har ønsket at fastholde traditionen med de gamle divisionsfarver, og det er lykkedes for Amager, der havde rødt-sort; Nørrebro og Nordvest gult-rødt; Nordsjælland hvidt-blåt; St. Clemens blå-rødt; Sønderjylland rødt-hvidt; Vendsyssel grønt-gult. Det er de ikke lidet stolte af.

Nu kunne man fristes til at spørge, om der ikke har været modstand mod at divisionernes våbener skulle fastsættes centralt, af det Heraldiske Udvalg, og dertil må svares jo; i begyndelsen kunne divisionerne udover landet ikke se nogen grund til, at friheden skulle begrænses. Efterhånden er det imidlertid gået sådan, at forståelsen for den gode heraldik er vokset, og samtidig er modstanden forsvundet.

Særligt blandt de unge ser det ud til, at interessen for heraldik kan vækkes i langt højere grad, end man tidligere havde forestillet sig. Divisionsvåbenerne har virket stærkt inspirerende både på førere og drenge, og ideen har bredt sig, således at også andre enheder end divisionerne har fået mærker af heraldisk karakter.

»Danmarks Herreds-, Birke- og Byvåbener«

Våben-mærkaterne sælges på følgende måde:

Album med indklæbte mærkater: da. kr. 17.50.

Album alene kr. 3.00, komplet sæt våbener (247 stk.) kr. 12.35.

P. Jensen, Frederiksborggade 3, København K,
Byen 31.86, Giro 33369

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.